

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

Legal measures to protect victims of domestic violence

ณรงค์ เชื้อบัวเย็น^{1*}, อุเทน สุขท้วญาติ²

Narong Chuebuayen¹, Uthen Sukthuayatt²

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author Email: narong.law2524@gmail.com

(Received: Feb 7, 2026; Revised: Mar 12, 2026; Accepted: Mar 17, 2026)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของไทยและของต่างประเทศ 3) วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ อยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ตีความเอกสารทางกฎหมาย จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร และเอกสารทางวิชาการทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมถึงคำพิพากษาของศาลฎีกาเป็นหลัก

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ความบีบคั้น กดดัน ความเครียดที่มาจากปัจจัยภายใน เช่น การทำงานหนัก เหนื่อยล้า ไร้ที่พึ่งทางใจ สิ้นหวัง และปัจจัยภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม ความคาดหวัง สื่อสังคม เป็นต้น มีการใช้ความรุนแรงทั้งทางกาย เช่น การทำร้ายร่างกาย กักขังหน่วงเหนี่ยว ใช้ความรุนแรงทางวาจา เช่น การด่าทอ การข่มขู่คุกคามคนในครอบครัว และทางใจ เช่น การประทุพุดินอกใจ การทำให้คนในครอบครัวเสียกำลังใจ เป็นต้น อันเป็นความผิดตามกฎหมายหลายฉบับ สาเหตุเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

2. กฎหมายไทยหลายฉบับ ก็มีการบัญญัติในทำนองว่า การใช้ความรุนแรงที่กระทำต่อคนในครอบครัวเป็นความผิด เช่น กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายคุ้มครองเด็ก กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในขณะที่กฎหมายต่างประเทศก็มีลักษณะเช่นเดียวกันคือวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ผู้ใช้ความรุนแรงที่กระทำต่อบุคคลในครอบครัวเป็นความผิดทั้งทางแพ่ง และทางอาญา แต่กฎหมายต่างประเทศมีมาตรการเชิงรุกมากกว่ากฎหมายไทย

3. มาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้นมีหลายประการ เช่น มาตรการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำผิด มาตรการที่เบี่ยงเบนออกจากการดำเนินคดีอาญาปกติ มาตรการไม่เผยแพร่ข่าวความรุนแรงในครอบครัว มาตรการที่บุคคลภายนอกสามารถกล่าวโทษ

ต่อเจ้าพนักงานได้ ไม่เป็นความผิด มาตรการเยียวยาผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

คำสำคัญ: ความรุนแรง; เหยื่อ; ครอบครัว; มาตรการทางกฎหมาย; กฎหมายเปรียบเทียบ

Abstract

The objectives of this Article aim to 1) study the concept of domestic violence. 2) Comparative analysis domestic violence laws in Thailand and abroad 3) analyze legal measures regarding the protection of victims of domestic violence. This research is qualitative research. It is based on the analysis and interpretation of legal documents. From books, textbooks, research studies, theses, journals, and academic documents in both Thai and foreign languages. Including mainly the judgments of the Supreme Court

The research finding

1. Using violence in the family What is currently happening is becoming more serious. Due to many reasons Such as pressure, pressure, stress that comes from internal factors such as working hard, being tired, being mentally defenseless, hopeless, and external factors such as the economy, society, expectations, social media, etc. There is physical violence such as assault. detain Use verbal violence such as cursing, threatening and intimidating family members. and mentally, such as unfaithful behavior Making family members feel discouraged, etc., which is an offense under many laws. These causes affect the effectiveness of law enforcement.

2. Many Thai laws There is a law that says Violence committed against family members is an offense such as criminal law, civil and commercial law. child protection law, Laws protecting victims of domestic violence. Meanwhile, foreign law has the same characteristics. Set the criteria that Violence committed against family members is both a civil and criminal offense. But foreign law has more proactive measures than Thai law.

3. There are many measures to protect victims of domestic violence, such as measures to correct and rehabilitate the offender's behavior. Measures that deviate from normal criminal proceedings Measures for not publishing news of domestic violence Measures by which outsiders can accuse officials It's not a crime. Remedial measures for victims of domestic violence by government agencies, etc.

Keywords: Violence; Victim; Family; Legal Measures; Comparative Law

บทนำ

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมักจะเป็นเด็ก สตรี คนชรา หรือผู้มีความอ่อนแอ ส่วนมากเป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างสามีภรรยาอยู่ในอันดับแรก ๆ รองลงมา คือ การกระทำความรุนแรงระหว่างบิดา มารดา และบุตร และระหว่างบิดาเลี้ยง มารดาเลี้ยงและบุตรเลี้ยง สาเหตุที่ใช้ความรุนแรงมากที่สุด คือ การใช้ความรุนแรงทางร่างกาย รองลงมา คือ ความรุนแรงทางจิตใจ และความรุนแรงทางเพศ การกระทำความรุนแรงในแต่ละปีมีจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเทียบกับจำนวนการดำเนินคดีอาญาจากสาเหตุดังกล่าว เนื่องมาจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงไม่กล้าที่จะร้องขอความช่วยเหลือหรือดำเนินคดีกับบุคคลในครอบครัว เพราะกลัวจะถูกมองว่าเป็นเรื่องไม่ดี กลัวที่จะเสียชื่อเสียง ขณะเดียวกัน แม้ผู้กระทำความรุนแรงจะกล้าดำเนินคดีกับบุคคลในครอบครัวก็ตาม แต่สังคมภายนอกและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมบางส่วนยังมีทัศนคติที่ว่า เรื่องราวดังกล่าวเป็นเพียงการกระทบกระทั่งกันภายในครอบครัว และเป็นเรื่องส่วนตัว ควรที่จะใช้วิธีการประนีประนอมกันหรือหาทางไกล่เกลี่ยกันระหว่างคู่กรณี เพื่อสร้างความสมานฉันท์กันภายใน มากกว่าที่จะดำเนินคดีตามกฎหมาย (ปภาวรินทร์ สามารถ, 2566: 1) ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อนเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญามาบังคับกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จึงไม่เหมาะสมเนื่องจากกฎหมายอาญา มีเจตนารมณ์ที่มุ่งจะลงโทษผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี เพราะปัญหานี้ไม่ใช่แค่เรื่องส่วนตัว แต่เป็นเรื่องสิทธิมนุษยชน(Human Rights)ที่รัฐต้องเข้าแทรกแซงด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้ จะมีความเหมาะสมมากกว่าการใช้กระบวนการทางอาญาโดยทั่วไป แต่มาตรการในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ กลับมีช่องว่างในการคุ้มครองเหยื่ออยู่ 3 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก ปัญหาการลงโทษทางอาญา ในกรณีมีการกระทำความผิดอาญาเกิดจากบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นการกำหนดฐานความผิดที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพราะมาตรา 4 วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น การกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งตามกฎหมายอาญา เป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ ก็เป็นกรณีที่กฎหมายยกเว้นให้ แต่เมื่อพิจารณาถึงความได้สัดส่วนของการกระทำกับโทษที่ได้รับแล้วเห็นว่า เป็นการบัญญัติความผิดและอัตราโทษแบบเดียวกันใช้กับทุกกรณีความรุนแรงแต่ในข้อเท็จจริงแล้วความรุนแรงที่กระทำต่อคนในครอบครัวมีหลายระดับ (Multi-level) ตั้งแต่ระดับการตะคอก ต่ำว่า ข่มขู่ คุกคาม ใช้กำลังกายกระทำต่อคนในครอบครัวตั้งแต่ระดับเบา กลาง จนถึงทำร้ายร่างกาย

ทำร้ายร่างกายสาหัส การทรมาน และรุนแรงจนถึงระดับเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 เป็นต้น หรือการทำร้ายจิตใจด้วยการประทุพดินอกใจ เป็นต้น แต่อัตราโทษการกระทำความผิดกลับมีเพียงระดับเดียว ส่วนการกระทำความผิดด้วยเหตุอื่น เช่น บันดาลโทษ หรือเหตุจำเป็น หรือป้องกัน อันเป็นเหตุแห่งการลดโทษ ประกอบกับผู้กระทำความผิดในคดีนี้ อาจเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งอาจจะไม่มีความผิดหรือได้รับโทษน้อยลง การใช้มาตรการอื่นๆ ในการลงโทษก็มีความจำเป็นในการยับยั้งผู้ใช้ความรุนแรงกระทำต่อคนในครอบครัวได้ เช่น มาตรการแก้ไข ฟื้นฟู บังคับบำบัด โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือการเยียวยาเหยื่อ เป็นต้น วัตถุประสงค์เพื่อหยุดยั้งวงจรการใช้ความรุนแรงกระทำต่อกันในครอบครัว แต่หากมีการแก้ไขบทกำหนดโทษ จำแนกการกระทำความผิด ก็จะสามารถกำหนดฐานความผิดที่สูงขึ้น และอัตราโทษจำคุกที่สูงขึ้นได้ ให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดที่เหมาะสม โดยที่คดีดังกล่าวยังอยู่ในเขตอำนาจการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวอยู่

ประเด็นที่สอง เขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 8 วรรคสอง วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ในกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษ รวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ ความผิดตามกฎหมายอื่นมีอัตราโทษสูงกว่า ก็ให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายจำกัดอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ให้มีอำนาจพิจารณาเฉพาะคดีที่ใช้ความรุนแรงที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเท่านั้น แต่การกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ฟ้องหลายกรรมรวมกันมากับความผิดฐานอื่น การพิจารณาคดีผู้ถูกกระทำที่เป็นเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น มีอัตราโทษสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็จะต้องพิจารณาที่ศาลอื่น ขณะที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจะต้องพิจารณาคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 10 วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดี ดังต่อไปนี้ (1) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดนั้น ไม่มีการจำกัดฐานความผิด ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ที่จะต้องพิจารณาพิพากษาในขณะเดียวกันมาตรา 23 ที่ว่าภายใต้บังคับมาตรา 24 ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่าสองคนและผู้พิพากษาสมทบอีกสองคน ซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรี จึงเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้ ประกอบกับ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 26 ที่วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ภายใต้บังคับมาตรา 25 ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น นอกจากศาลแขวงและศาลยุติธรรมอื่น ซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคน และต้องไม่เป็นผู้พิพากษาประจำศาลเกินหนึ่งคน จึงเป็นองค์คณะที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งหรือคดีอาญาทั้งปวง ซึ่งจะเห็นได้ว่า หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย หรือความผิดฐานอื่นที่มีสาเหตุของการกระทำมาจากการทำร้ายร่างกาย อันทำให้เป็นอุปสรรคในการพิจารณาคดีดังกล่าวแล้ว ก็จะต้องพิจารณา

คดีที่ศาลอื่น ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนเรื่องเขตอำนาจศาล และเป็นวิธีที่ลดขั้นตอนที่ไม่ต้องส่งปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาล ไปให้ประธานศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิจารณา เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งกฎหมายนี้ หากเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายอื่น ก็ให้ได้รับการพิจารณาพิพากษาที่ศาลเยาวชนและครอบครัวพร้อมกันไปเลยทีเดียว โดยไม่ต้องให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น

ประเด็นสุดท้าย การใช้มาตรการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ตาม มาตรา 12 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ การใช้มาตรการทางกฎหมายที่เคร่งครัดกับ กรณีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวด้วยการกำหนดโทษทางอาญาไว้ นอกจากจะไม่สามารถแก้ไขปัญหามารยาทในครอบครัวให้เบาบางลงได้แล้ว กลับยิ่งเป็นการตอกย้ำความแตกแยกขึ้นภายใน อันเป็นการผลิตซ้ำ (Reproduction) ความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะโดยเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ที่มุ่งคุ้มครองให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ได้ยอมรับปรับตัว ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและยับยั้งการกระทำความผิดของตัวเองซ้ำอีก แม้ว่าการทำร้ายร่างกายบุคคลในครอบครัวจะเป็นความผิดอาญาอย่างหนึ่ง แต่การกระทำความผิดดังกล่าว ก็เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความผูกพันทางสายเลือด และผูกพันกันทางจิตใจ ระหว่างผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกกระทำความรุนแรง มีความใกล้ชิดสนิทสนมและผูกพันกันด้วยสายใยรักทำให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง จำต้องอดทนและใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันต่อไปในอนาคต นอกจากนี้คู่สมรสอาจมีความประสงค์ที่จะใช้ชีวิตร่วมกันต่อไป และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงส่วนมากมีความประสงค์เพียงให้ตัวผู้กระทำความรุนแรงปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับปรุงตัวเองเสียใหม่ว่าจะไม่ทำร้ายร่างกาย ไม่ใช้ความรุนแรง หรือก่อความรุนแรงขึ้นซ้ำอีก เพราะผู้ถูกกระทำยังมีความประสงค์ที่จะรักษาครอบครัวเอาไว้ (เบญจวรรณ ทิพย์มณฑียร, 2563: 3-4) จากกรณีดังกล่าวเห็นว่า เป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว จึงทำให้มาตรการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวค่อนข้างที่จะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อตัดวงจรแห่งความรุนแรง (Cycle of Violence) ซึ่งเป็นเหตุผลหลักที่ต้องมีกฎหมายเฉพาะ (Sui Generis) เพื่อจัดการกับความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนนั่นเอง

อาศัยเหตุผล ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายดังกล่าวมาข้างต้นนี้ จึงเห็นว่ายังมีมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของไทยและของต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมาย และลักษณะการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

คำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” กำหนดถึงลักษณะของการกระทำและความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ที่ถูกกระทำได้ชัดเจน โดยไม่จำกัดเพศใดจะเป็นผู้ก่อเหตุความรุนแรงหรือได้รับผลกระทบจากความรุนแรง นอกจากนี้ ยังเป็นการที่ฝ่ายหนึ่งใช้กำลังเข้าทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่ง โดยมุ่งประสงค์เข้าทำร้ายต่อร่างกายเป็นสำคัญ แต่ก็ได้จำกัดไว้เพียงการกระทำต่อร่างกายเท่านั้น แต่ยังคงหมายความรวมถึงการทำอันตรายต่อจิตใจและอารมณ์ของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย (จิตฤดี วีระเวสส์, 2543: 223) นอกจากนี้ยังหมายถึงการที่บุคคลใช้กำลังทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ ทำลายทรัพย์สิน ช่มชู้ รวมทั้งการใช้กำลังบังคับ กักขัง หน่วงเหนี่ยว และรุกรานสิทธิหรือเสรีภาพส่วนบุคคล “ความรุนแรงในครอบครัว” (Domestic Violence) จึงเป็นการใช้ความรุนแรงใดๆ ระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันในครอบครัว เช่น สามี ภรรยา บุตร เป็นต้น ซึ่งมีผลให้เกิดอันตรายหรือความเดือดร้อนทางกาย ทางจิตใจหรือทางเพศ ต่อฝ่ายที่ถูกกระทำ และรวมไปถึงการขู่เข็ญหรือคุกคามว่าจะใช้ความรุนแรงการบีบบังคับเพื่อทำให้สูญเสียอิสรภาพโดยพลการ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชีวิตส่วนตัวหรือสาธารณะก็ตาม (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2550: 38)

ในแง่กฎหมายการให้คำนิยาม “ความรุนแรงในครอบครัว” เป็นการกำหนดถึงลักษณะของการกระทำและความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ที่ถูกกระทำให้ชัดเจนโดยไม่จำกัดว่าเพศใดจะเป็นผู้กระทำความรุนแรงหรือผู้ถูกกระทำความรุนแรง ลักษณะของการใช้ความรุนแรงหรือการกระทำรุนแรงในครอบครัวเมื่อพิจารณาแล้วสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท ดังนี้ (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2547: 11-14)

1. ความรุนแรงที่กระทำต่อชีวิตและร่างกาย (Physical Abuse) หมายถึง การกระทำไม่ว่าโดยวิธีการใดๆ โดยมีเจตนากระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ได้รับผลร้าย โดยปราศจากอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งอาจมีการใช้กำลังประทุษร้ายหรือไม่ก็ได้ และไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะส่งผลเป็นการฆาตกรรม หรือเป็นเพียงการร้ายร่างกายก็ตาม

2. ความรุนแรงทางเพศ (Sexual Abuse) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนต่อความสมัครใจในการมีความสัมพันธ์ทางเพศ หรือทำให้ผู้เสียหายขาดเสรีภาพทางเพศ เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา (Rape) ภัยข่มขืน การกระทำอนาจาร เป็นต้น

3. ความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพ หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่กระทบต่อเสรีภาพในการตัดสินใจและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยเทียบกับการกระทำที่อาจเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 และ 310 เป็นหลัก

4. ความรุนแรงที่กระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Emotion Abuse) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่กระทบต่อสภาวะทางจิตใจและอารมณ์เป็นอาเจิน เป็นผลให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกถูกลดคุณค่า รู้สึกด้อยค่า ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ถูกเหยียดหยามในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเทียบเคียงกับการกระทำที่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาท ตามมาตรา 393 และ 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญาตามลำดับ การข่มขู่ไล่ส่งให้ออกจากบ้าน การพูดจาเยาะเย้ยถากถางทำให้ขายหน้า หรือเรียกขานด้วย

ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมทำให้รู้สึกต่ำต้อยไร้เกียรติ การบังคับให้ภริยาหรือบุตรค้าประเวณี รวมถึงการเพิกเฉยยื่นชาไม่สนใจและปฏิเสธความช่วยเหลือ เมื่ออีกฝ่ายเจ็บป่วย เป็นต้น (เนตรดาว มโนธรรมกิจ, 2554)

1.1 สาเหตุการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

สาเหตุของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้น มีหลายสาเหตุ และมีแนวความคิดต่าง ๆ มากมาย ที่พยายามอธิบายถึงสาเหตุของการใช้ความรุนแรงดังกล่าวซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีแนวความคิดใดที่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมพฤติกรรมได้ทั้งหมด แต่สามารถสรุปได้ 3 แนวคิด คือ (ปัญชลี โชติคุต, 2541: 14-15)

1. แนววิเคราะห์เชิงจิตวิทยา (Psychological Approach) แนวคิดนี้มองว่า ความรุนแรงต่อคู่สมรสเกิดจากความผิดปกติทางจิตของบุคคล จึงได้สนใจศึกษาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย หรือความผิดปกติในบางลักษณะของบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เช่น ผู้ที่มีนิสัยเป็น Sadism หรือผู้ที่มีความสุขทางเพศด้วยการทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด ผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์มาก เป็นต้น

2. แนววิเคราะห์เชิงสตรีนิยม (Feminist Approach) แนวคิดนี้มองว่า ความรุนแรงต่อคู่สมรสเป็นผลมาจากสภาพสังคมที่เน้นผู้ชายมีอำนาจสังคม และวัฒนธรรม มีส่วนสนับสนุนให้ผู้ชายแสดงความก้าวร้าวรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงในปกครองของตนได้ ความรุนแรงที่สามีจะกระทำต่อภริยาเป็นเครื่องมือในการดำรงไว้ซึ่งอำนาจของตน แต่ประเด็นที่แนวคิดนี้ให้ความสนใจ คือ ประเด็นที่เพศชายจะเป็นผู้แสดงความรุนแรงต่อเพศหญิงเช่นภริยามากกว่าจะเป็นการที่ภริยาใช้ความรุนแรงต่อสามี หรือการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรสเป็นแนวคิดหนึ่งที่สนใจในการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

3. แนววิเคราะห์เชิงสังคมวิทยา (Sociological Approach) แนวคิดนี้มองว่าโครงสร้างของสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล นอกจากนี้สถาบันสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคมต่างก็มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงในครอบครัวได้ทั้งสิ้น

สาเหตุของปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว อาจแยกสาเหตุได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. บุคลิกลักษณะของบุคคล ที่ศึกษาถึงบุคลิกลักษณะสามีภริยา บุตร และบุคคลในครอบครัว จากการศึกษาพบว่า สาเหตุของความรุนแรงภายในครอบครัว อยู่ที่ความบกพร่องทางบุคลิกภาพของสามีหรือภริยาหรือบุคคลในครอบครัว หรือเป็นกรณีที่เกิดจากความกดดันจากสภาพภายนอกที่มากระทบกันกับบุคคลในครอบครัว สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากความบกพร่องทางบุคลิกภาพ อันเป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ การเบี่ยงเบนทางจิตใจ หรือลักษณะเฉพาะตัวที่ผิดปกติหรือบกพร่อง เช่น การติดสุรา การเสพติด การติดการพนัน ความเจ็บป่วยทางจิต การควบคุมตนเองได้ระดับต่ำ หรือมีความรู้และประสบการณ์การเลี้ยงดู มาอย่างผิดปกติ ที่ตนได้รับและนำวิธีการที่ตนเคยได้รับหรือเคยได้เห็นในวัยเด็กมาใช้กับบุตรของตน จึงกลายเป็นการทำร้ายเด็กไป ส่วนสาเหตุจากปัจจัยภายนอกที่มีการใช้ความรุนแรงระหว่างบุคคลในครอบครัว ได้แก่ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาการว่างงานซึ่งทำให้สภาวะจิตใจตึงเครียด คับข้องใจ รู้สึกสิ้นหวัง เป็นต้น

2. ลักษณะของครอบครัว เป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อบุตรหรือผู้เยาว์ซึ่งมักเกิดขึ้นในครอบครัวที่มีบิดามารดาคนเดียวที่เป็นผู้เลี้ยงดูบุตรธิดา บุตรนั้นมักถูกกระทำรุนแรงหรือ

ปล่อยปละละเลยมากกว่าเด็กธรรมดา เนื่องจากบิดาหรือมารดาที่เหลื่ออยู่จะทำหน้าที่ทั้งบิดาและมารดาในเวลาเดียวกันซึ่งมักจะทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์นัก ถ้าหากในการเลี้ยงดูเด็กบกพร่องไป อันเป็นการปล่อยปละละเลยเด็กซึ่งอาจต้องรับผิดชอบทางกฎหมาย บิดามารดาจึงมักใช้วิธีการทำโทษเพื่อเป็นการควบคุมความประพฤติของเด็กมากกว่าการอบรมสั่งสอน นอกจากนี้ การเป็นครอบครัวเดียวทำให้มีความกดดันต่อการเผชิญปัญหาเศรษฐกิจตามลำพัง บุตรหรือผู้เยาว์อาจจะเป็นที่ระบายหรือรองรับอารมณ์ของบิดามารดาได้ง่าย ถ้าเด็กมีส่วนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ด้วยแล้ว โอกาสที่เด็กจะถูกทุบตีหรือถูกทำร้ายก็มีมากขึ้น เมื่อเพื่อนบ้านพบเห็น บิดามารดาจะอ้างว่าเป็นการอบรมสั่งสอนลงโทษบุตรที่กระทำความผิด ส่วนครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงอาศัยอยู่ด้วยมักจะมีการทำร้ายเด็กเกิดขึ้นในครอบครัวนั้น เนื่องจากพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับเด็กเท่าบิดามารดาที่แท้จริงของเด็ก และยังมีสาเหตุจากตัวเด็กเองที่มีความพิการหรือมีความผิดปกติ มีอาการป่วยอา่อนที่ไม่ปรากฏอย่างชัดเจน สภาพร่างกายภายนอกปกติแต่มีสภาพจิตใจอ่อนแอหรือไม่สมบูรณ์ภาวะหรือเกิดมารูปร่างลักษณะที่ผิดปกติหรือเป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เป็นเด็กเจ้าอารมณ์ เด็กพวกนี้ต้องการดูแลเป็นพิเศษ ความยุ่งยากลำบากนี้ทำให้บิดามารดาหรือบุคคลในครอบครัวเดียวกันส่วนใหญ่ใช้ความรุนแรงต่อเด็ก

3.สถานะไม่เป็นที่ต้องการของสังคม สาเหตุหลักของการใช้ความรุนแรงที่เกิดกับผู้สูงอายุเกิดจากการที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดูแลตัวเอง ทำให้ตัวผู้ดูแลไม่เห็นคุณค่าของคนชราจนอาจทำให้เกิดการทำร้าย การใช้ความรุนแรง หรือการทอดทิ้งเกิดขึ้นได้ในที่สุด ประกอบกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีสภาพร่างกายอ่อนแอเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน ภาระหน้าที่ในการดูแลคนชราก่อให้เกิดความเครียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจซึ่งต้องการการดูแลเป็นพิเศษ อาจก่อให้เกิดความเครียดแก่ผู้ดูแลมากขึ้น ขณะที่ตัวผู้ดูแลเองก็อาจมีปัญหาด้านสุขภาพ ด้านการเงิน หรือด้านอารมณ์ ที่จะยิ่งเพิ่มความเครียดขึ้นอีก ซึ่งเป็นผลให้มีความเสี่ยงที่คนชราจะถูกทำร้ายหรือทอดทิ้ง นอกจากนี้ผู้ดูแลอาจมีปัญหาความเครียด กัดดันจากสภาพบีบบังคับทางสังคม มีการใช้ยาเสพติด การติดสุรา ประวัติการเจ็บป่วยทางด้านจิตใจปัญหาจากการจ้างงาน หรือมีความประพฤติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนทำให้สภาวะทางอารมณ์ของผู้ดูแลมีความไม่มั่นคง ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวและใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุอยู่ในสภาพที่อ่อนแอกว่าและอยู่ในสภาวะที่ไม่อาจขัดขืนได้

4.โครงสร้างทางสังคม แนวคิดนี้เห็นว่า การใช้ความรุนแรงระหว่างบุคคล ในครอบครัวสะท้อนให้เห็นโครงสร้างของสังคมในมุมกว้างว่ามีความไม่เท่าเทียมทางเพศและเศรษฐกิจ ซึ่งมาจากความเชื่อว่าหญิงมีคุณค่าและความสำคัญน้อยกว่าชาย สังคมจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ความรุนแรงในครอบครัวจึงเป็นส่วนหนึ่งของบริบททางสังคมที่ยอมรับว่าฝ่ายหญิงด้อยกว่าฝ่ายชาย ในการเลือกปฏิบัติในการทำงาน การศึกษา รวมทั้งในการดำเนินชีวิตอื่น ๆ และการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย การใช้ความรุนแรงระหว่างบุคคลในครอบครัว จึงไม่ใช่เพียงเรื่องส่วนตัวหรือปัญหาครอบครัวเท่านั้น แต่มาจากวัฒนธรรมของสังคมด้วย นอกจากนี้ ในสังคมโบราณบิดามารดาอาจนำบุตรไปขายเป็นทาสได้ สะท้อนเห็นค่านิยมในอดีต ที่มีการยอมรับอำนาจเด็ดขาดของบิดามารดาเหนือชีวิตบุตร ที่สืบทอด

ต่อมาฝั่งรากลิกอยู่ในสังคมไทย (ฐะปะนีย์ คุปารมย์, 2549: 35-37)

ปัจจุบันบิดามารดาก็ยังมีความคิดว่าบุตร คือ สมบัติของตนและตนเองมีสิทธิที่จะปฏิบัติอย่างไรกับบุตรของตนก็ได้ การที่บิดามารดาทำโทษ เหยียดบุตร แม้จะรุนแรงทารุณเพียงไร สังคมเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง บุคคลภายนอกจึงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวห้ามปราม แต่ความสัมพันธ์ที่ชัดเจนที่สุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสหรือระหว่างภายในครอบครัวที่ถือว่าฝ่ายชายเป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าฝ่ายหญิง เด็ก คนชราที่อยู่ในครอบครัว เพราะเป็นบุคคลที่อ่อนแอกว่าต้องพึ่งพาฝ่ายชายในด้านเศรษฐกิจ ทำให้ปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวได้รับการยอมรับจากสังคมซึ่งมีมุมมองที่ยอมรับความเป็นส่วนตัวและอำนาจปกครองภายในครอบครัวตนเอง (วาสนา ช่วยเมือง, 2555)

2. แนวคิดทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

วัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา มีเป้าหมายในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ที่เห็นว่าไม่เหมาะสม และเป็นอันตรายต่อสังคม การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ความประพฤติใดควรบัญญัติห้ามมิให้กระทำหรือความประพฤติที่ควรจะยกเลิกมิให้เป็นความผิด จึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย วัตถุประสงค์ของการลงโทษ มีอยู่ 5 ประการ คือ การแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ยับยั้ง การตัดความสามารถ ผู้กระทำความผิด การแก้ไขฟื้นฟู และการนำกลับสู่สังคม (ปกป้อง ศรีสนิท, 2559: 168) โดยพิจารณาได้จากหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. แก้แค้นทดแทน (Retribution) เป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษดั้งเดิมที่เกิดขึ้นในสมัยโบราณที่ยังไม่มีระบบรัฐทันสมัย การแก้แค้นส่วนตัว เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ในสังคมดั้งเดิมกฎหมาย Lex Talionis ได้จัดระเบียบการแก้แค้นให้ได้สัดส่วน โดยกำหนดว่า อาชญากรควรได้รับการลงโทษเสมอกับการบาดเจ็บและความเสียหายที่อาชญากรก่อขึ้นให้กับผู้เสียหาย กฎเกณฑ์ดังกล่าวต่อมาถูกเรียกว่าหลักเกณฑ์ “กฎตาต่อตา” เป็นที่มาแห่งหลักความได้สัดส่วน (Proportionality) ที่ยังปรากฏอยู่ในหลักกฎหมายปัจจุบัน และทำให้การแก้แค้นไม่เกินไปกว่าความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับโทษประหารชีวิตในคดีฆาตกรรมโดยเจตนาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษข้อนี้ เพราะญาติผู้ตายคงมีความรู้สึกต้องการแก้แค้นฆาตกร แต่โทษประหารชีวิตไม่ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อนี้ทุกกรณี เช่น การประหารชีวิตผู้ค้ายาเสพติด ไม่ได้ตอบวัตถุประสงค์เรื่องการแก้แค้น แต่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เรื่องการข่มขู่ยับยั้ง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษเช่นกัน แต่เป็นการลงโทษเพื่อประสงค์ไม่ให้บุคคลอื่นในสังคมเอาเป็นเยี่ยงอย่างนั่นเอง

2. การข่มขู่ ยับยั้ง (Intimidation, Deterrence) เป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อสร้างประโยชน์สังคมเพราะการลงโทษใดสามารถยับยั้งผู้กระทำความผิดมิให้กลับไปทำผิดซ้ำได้อีก และยับยั้งมิให้ผู้อื่นเลียนแบบการกระทำผิดได้ การลงโทษนั้นจะเกิดประโยชน์แก่สังคมได้มากซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “อรรถประโยชน์นิยม” (Utilitarianism) ในการที่รัฐจะได้ประโยชน์จากการลงโทษตามหลักเกณฑ์นี้ การประหารชีวิตหรือจำคุกระยะยาว มีลักษณะเรื่องของการข่มขู่ ยับยั้ง การเขียน ก็เป็นโทษที่ใช้ในสิ่งโคปรมาเลเซีย บรูไน ที่สอดคล้องกับการข่มขู่ยับยั้งได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพในการยับยั้งผู้กระทำความผิดอย่างดี แต่การเพิ่มลักษณะของการยับยั้งข่มขู่ในการลงโทษมากขึ้น ก็จะส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

เช่นกัน เช่น ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยเป็นรัฐภาคี ดังนั้น ลักษณะของการลงโทษด้วยการข่มขู่ ยับยั้ง กับหลักสิทธิมนุษยชน มักจะแปรผกผันกันเสมอ

3. การตัดความสามารถในการกระทำความผิด (Incapacitation) วัตถุประสงค์ในการลงโทษด้วยการจำคุก ถือว่าเป็นการตัดความสามารถมิให้ผู้กระทำได้กระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำเช่นเดียวกันกับการประหารชีวิต ก็เป็นการตัดความสามารถมิให้กระทำความผิดตลอดไป การริบทรัพย์ที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 (1) ก็สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน และการนิยามเพื่อให้อวัยวะพลอง ก็เป็นการลดความต้องการทางเพศให้กับผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ก็เป็นการลงโทษรูปแบบใหม่ที่ใช้ในบางประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน

4. การฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) เป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนมากที่สุด และหากการฟื้นฟูสำเร็จ สังคมจะได้รับประโยชน์จากการลงโทษดังกล่าวนี้ เพราะผู้กระทำจะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก อาชญากรทุกคนเป็นเสมือนผู้ป่วยที่สามารถฟื้นฟูแก้ไขรักษาได้ แต่อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูอย่างเดียวยังอาจไม่มีผลไปถึงการยับยั้งอาชญากรรมเลียนแบบ เพราะผู้ที่ไม่เคยทำผิดอาจไม่เกรงกลัวต่อมาตรการลงโทษที่มีมติของการฟื้นฟูเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ เมื่อผู้กระทำความผิดพ้นโทษก็จะถูกสังคมตีตราบปให้ด้วย เช่น เมื่อออกมาจากเรือนจำแล้ว ก็อาจไม่มีนายจ้างรับเข้าทำงาน ปล่อยให้โดดเดี่ยวและอาจจะกลับ มากระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง ดังนั้น การฟื้นฟูอย่างเดียวไม่น่าจะแก้ไขปัญหาคได้ จึงต้องมีแนวคิดในการนำผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคมหรือที่เรียกว่า Resocialization ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งที่น่าสนใจเช่นเดียวกัน

5. การนำผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคม การนำผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคม เป็นวัตถุประสงค์ที่ต่อยอดมาจากการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เป็นแนวคิดแห่งการให้โอกาสคนในสังคม ตัวอย่างของวิธีการนำผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคม เช่น ก่อนที่จะพ้นโทษ จากเรือนจำ การทำความตกลงกับนายจ้าง ให้นายจ้างไปทำงานตอนกลางวันและกลับมานอนเรือนจำตอนกลางคืน เพื่อเตรียมสังคม เตรียมงานและสภาพแวดล้อมให้นักโทษ เมื่อพ้นโทษออกไป จะได้รับการยอมรับและไม่กลับมาทำผิดอีก (สมเกียรติ ลีมเทียรเจริญ, มปท.)

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักการและแนวคิดทฤษฎีทางกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หลักเกณฑ์ทางกฎหมายหลักการทางอาชญาวิทยา อันอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ตีความเอกสารทางกฎหมาย (Documentary Research and Interpretation) จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย วารสาร และเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและต่างประเทศ รวมถึงคำพิพากษาของศาลฎีกาเป็นหลัก โดยมีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แนวคิดการใช้ความรุนแรง แนวคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลนี้มาจากประเด็นในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์เอกสารทางกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา นำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดกลุ่ม และจำแนก (Grouping and Classify) เป็นประเภทความผิดต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในกฎหมาย แล้วนำมาวิเคราะห์ ตีความและจัดทำเป็นองค์ความรู้ด้านหลักเกณฑ์และมาตรการทางกฎหมาย

ผลการวิจัย

จากการศึกษา ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การกำหนดฐานความผิดที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ที่กฎหมายกำหนดฐานความผิดนั้นไว้ เห็นว่าควรมีมาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังต่อไปนี้

มาตรการที่ 1 ควรมุ่งเน้นการบำบัดรักษา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ควบคุมความประพฤติผู้ที่ใช้ ความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ บัญญัติขึ้นใช้เป็นกฎหมายทางเลือก ซึ่งถ้าผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ตัดสินใจเลือกที่จะฟ้องเป็นคดีอาญา ก็สามารถที่จะใช้กระบวนการยุติธรรม ทางอาญาเพื่อลงโทษหรือเอาผิดกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้อยู่แล้ว และอัตราโทษตามกฎหมาย อาญาก็จะสูงกว่าอัตราโทษตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับพระราชบัญญัตินี้ มีการกำหนดฐานความผิดและโทษ เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเอาไว้ให้จำคุกเพียงไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งถือเป็นอัตราโทษที่ต่ำและเป็นบทลงโทษสถานเบา เพราะมุ่งเน้นการบำบัดรักษาเยียวยา พื้นฟู เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ควบคุมความประพฤติผู้ที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัวพระราชบัญญัตินี้จึงได้ สร้างมาตรการพิเศษขึ้นมารองรับการปฏิบัติแทนมาตรการในเรื่องของการลงโทษในทางอาญา ซึ่งเป็น มาตรการที่สอดคล้องกับการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว

มาตรการที่ 2 มุ่งเน้นการดำรงรักษาสถาบันครอบครัวเอาไว้มากกว่า สร้างความแตกแยก เรื่องของ ฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้นกฎหมายฉบับนี้มีแนวคิดหลักที่ว่าจะต้องไม่นำเอา กฎหมายอาญามาเป็นโทษกับครอบครัว แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยรักษาสภาพของครอบครัวให้ดีขึ้น การกำหนดฐานความผิดด้านการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ถือได้ว่าเป็นการนำเอากฎหมายมาเป็นโทษ หรือนำมาใช้ลงโทษกับคนในครอบครัว เนื่องจากว่าเมื่อกฎหมายได้กำหนดฐานความผิดเอาไว้กฎหมาย ก็จะต้องกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดนั้นเสมอ เนื่องจากความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีรายละเอียด มีลักษณะเฉพาะ และยังขึ้นอยู่กับบริบทของครอบครัว ชุมชน และสังคมที่แตกต่างกันในไทยด้วย

การนำกฎหมายไปบังคับใช้จะต้องอาศัยการตีความเรื่องการกระทำความรุนแรงในครอบครัวและบุคคลในครอบครัว ว่าขอบเขตของการกระทำจะต้องมีลักษณะอย่างไร แค่นั้น เพียงใด จึงจะเป็นเรื่องของความรุนแรงที่สามารถเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายนี้ได้ อีกทั้งในเรื่องของการดำเนินคดีในฐานความผิดนี้ และกระบวนการขั้นตอนในเรื่องของวิธีการปฏิบัติในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง ที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวมากกว่าที่จะทำให้ครอบครัวอ่อนแอ หรือแตกแยกในครอบครัว

มาตรการที่ 3 การกำหนดฐานความผิดจะต้องเหมาะสมกับการกระทำความรุนแรง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดความผิดอาญาไว้ 4 ฐาน ได้แก่ (1) ฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว (2) ฐานโฆษณาเผยแพร่ความรุนแรงในครอบครัว ต่อสาธารณชน (3) ฐานฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ขึ้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมาย หรือคำสั่ง (4) ฐานฝ่าฝืนคำสั่งศาลที่กำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างสอบสวน หรือพิจารณาคดี ตามมาตรา 4 กำหนดว่า ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดฐานการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ดังต่อไปนี้ 1. บทบัญญัติดังกล่าวนี้ บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบเลือนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอื่น 2. ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น ตามมาตรา 295 เป็นความผิดต่อร่างกายอันยอมความไม่ได้ เพราะเป็นความผิดต่อแผ่นดิน ที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวที่สามารถยอมความได้ แต่พระราชบัญญัติผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 นี้มีเจตนารมณ์ที่จะประสานความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ให้กลับมามีความเป็นครอบครัว ดังเช่นเดิม จึงได้บัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ 3. ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท ดังนั้น ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว หยื้อผู้ถูกกระทำก็มีสิทธิที่จะใช้มาตรการทางอาญาได้ตามปกติ หากประสงค์จะให้ภาครัฐลงโทษผู้กระทำความผิด เพราะว่าโทษตามพระราชบัญญัตินี้อาจไม่รุนแรงพอ เพราะเจตนารมณ์ต่างกัน

มาตรการที่ 4 การใช้ความรุนแรงในครอบครัวเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การกระทำที่เป็นความรุนแรงในครอบครัวมีความหมายที่กว้างกว่าของไทย เพราะรวมถึงการประพฤตินี้ไม่เหมาะสมทั้งหลายทั้งในที่สาธารณะและที่ส่วนบุคคล ก็ถือว่าเป็นการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวทั้งสิ้น ซึ่งจะเห็นว่ามาตรการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีความครอบคลุม และมีความหมายกว้างมากกว่าของไทย

ประเทศมาเลเซีย พบว่าจะเน้นมาตั้งแต่การวางแผนการคิดที่จะใช้ความรุนแรงในครอบครัวมาแล้ว ซึ่งการกระทำอะไรก็ตามที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวเดือดร้อน ทุกข์กาย ทุกข์ใจ หรือก่อให้เกิดความหวาดกลัว หรือแม้แต่ก่อความรำคาญ เป็นต้น

ประเทศออสเตรเลีย พบว่าการกระทำความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายคุ้มครองความผิดของผู้กระทำและผู้ถูกกระทำความผิด ให้ศาลออกคำสั่งเกี่ยวกับการใช้บ้านที่คู่สมรสอาศัยอยู่ร่วมกัน คำสั่งอาจมี

ผลขับไล่คู่สมรสที่ทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่งออกไปจากบ้านได้ ห้ามอีกฝ่ายมิให้เข้าไปในบ้าน หรือสถานที่อื่นใดที่ผู้ร้องอยู่อาศัย หรือทำงาน หรือสถานศึกษา หรือสถานที่ทำงานของบุตร แม้สถานที่นั้นจำเลยจะเป็นเจ้าของ แต่ผู้เดียวก็ตาม คู่สมรสอาจร้องขอได้โดยไม่ต้องดำเนินคดีหย่าหรือกระบวนการอื่น ๆ ในกรณีเร่งด่วน ศาลออกคำสั่งโดยพิจารณาจากคำร้องฝ่ายเดียวได้ ให้จับกุมผู้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งได้ และให้ลงโทษผู้กระทำความรุนแรงได้

ประเทศอังกฤษ พบว่าพระราชบัญญัติได้ให้การคุ้มครองผู้ที่ได้รับความรุนแรงกว้างขวางขึ้น มิได้จำกัดเฉพาะบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทางครอบครัวเท่านั้น แต่ยังกำหนดให้ผู้เสียหายอื่นได้รับการเยียวยาทางแพ่ง โดยเฉพาะข้อกำหนดให้การฝ่าฝืนคำสั่งบังคับหรือคำสั่งคุ้มครองของศาลนั้นเป็นความผิดอาญาด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นคดีครอบครัวเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้นเอง (พิชญภา เจียมแท้, 2555)

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า มีความทับซ้อนของเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี เขตอำนาจศาลกับมาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็เป็นปัจจัยสำคัญในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวด้วย ดังนี้

มาตรการที่ 1 เขตอำนาจศาลตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมนั้นมีหลักการสำคัญอยู่ที่ว่า ศาลหนึ่งศาลจะรับคดีเดียวกันได้เพียงหนึ่งคดี กล่าวคือ คดีเรื่องเดียวกันจะฟ้องไปยังศาล 2 ศาลไม่ได้ เมื่อศาลใดสั่งประทับฟ้องไว้แล้ว ศาลอื่นจะสั่งรับคดีนั้นไว้พิจารณาพิพากษาไม่ได้ เพราะขัดต่อหลักเกณฑ์ดังกล่าว ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลชำนาญพิเศษ อยู่ในสังกัดศาลยุติธรรมประเภทหนึ่ง ในประเด็นเรื่องความทับซ้อนของเขตอำนาจศาลนี้จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 บัญญัติให้ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งก็ควรต้องเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวเท่านั้น แต่ความจริงแล้ว หากมีการฟ้องคดีอื่นที่รวมเข้ามาในคดีความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ย่อมทำให้ศาลยุติธรรมอื่นมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ได้ด้วย

มาตรการที่ 2 ควรให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลเดียวที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดี (1) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ... (5) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้นได้บัญญัติให้การใช้ความรุนแรงในครอบครัว เฉพาะที่ความผิดนั้นไม่เกินอัตราโทษจำคุกตลอดโทษไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท ให้ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาและพิพากษาคดีดังกล่าว ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว แต่ในกรณีที่การกระทำความผิดที่เป็นความผิดกรรมเดียว กับความผิดตามกฎหมายอื่นให้ดำเนินคดีความผิดตามมาตรา 4 ต่อศาลรวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่น ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติให้ศาลที่มีเขตอำนาจคือ ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลนี้จึงสามารถรับคดีดังกล่าวไว้พิจารณาพิพากษาได้ เว้นแต่ ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตรา

โทษสูงกว่า ให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น ซึ่งควรที่จะบัญญัติให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลเดียวที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีไปเสียทีเดียว

มาตรการที่ 3 ความเหมาะสม และความพร้อมสำหรับการพิจารณาพิพากษาคดี ถ้ากระทำความผิดเป็นความผิดธรรมดาเดียว เกี่ยวเนื่องกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีต่อศาลอื่นนั่นเอง ซึ่งเป็นการบัญญัติหมายความว่ารวมถึงบุคคลอื่นทั่วไป โดยมิได้จำเพาะเจาะจง แต่ถ้าเป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ก็จะต้องพิจารณาคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีความเหมาะสมและมีความพร้อมมากกว่า เพราะศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นมีความแตกต่างจากการพิจารณาของศาลอื่น เพราะในคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซึ่งเป็นคดีครอบครัว ที่จะต้องพิจารณาพิพากษา ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่าสองคน และผู้พิพากษาสมทบอีกสองคนซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรี จึงเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้ หากผู้ถูกกระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดและเป็นความผิดฐานอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หากได้รับการพิจารณาพิพากษาที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีความเหมาะสมและมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่า เช่น ห้องพิจารณา สำหรับเด็กและเยาวชน รวมไปถึงสหวิชาชีพร่วมการพิจารณาคดี ซึ่งไม่มีในศาลอาญา หากผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ต้องอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น เช่น ศาลแขวงหรือศาลจังหวัด ซึ่งมีความพร้อมน้อยกว่าศาลเยาวชนและครอบครัว

มาตรการที่ 4 เขตอำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีเปรียบเทียบกับต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา กฎหมายให้ศาลครอบครัวมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว กระบวนวิธีพิจารณาเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองในแต่ละรัฐมีความแตกต่างกัน โดยคำสั่งคุ้มครองส่วนใหญ่ออกโดยศาลแพ่งหรือศาลครอบครัว แต่บางรัฐออกโดยศาลอาญา เป็นต้น แต่ประเทศไทยพิจารณาคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว กรณีสหรัฐอเมริกา ระหว่างการดำเนินคดีฟ้องหย่า สามารถดำเนินคดีแพ่งโดยลำพังก็ได้ เพราะคำสั่งคุ้มครองที่ออกโดยศาลอาญามักจะไม่มีอำนาจพิจารณาถึงคำสั่งเกี่ยวกับการเยี่ยมเยียนหรืออุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ด้วย แต่ก็ให้อำนาจของศาลอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว เช่น ศาลแพ่ง ศาลอาญา แล้วแต่ฐานความผิด แต่แม้จะสามารถยื่นฟ้องคดีต่อศาลอื่นได้ แต่ลักษณะความคุ้มครองหรือคำสั่งก็อาจแตกต่างกัน (มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2547)

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ ตามแนวทางดังต่อไปนี้

มาตรการที่ 1 การแก้ไขฟื้นฟูผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัว เป็นมาตรการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเหยี่ยวยา ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 12 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ การใช้มาตรการทางกฎหมายที่เคร่งครัดกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัวด้วยการกำหนดโทษทางอาญาไว้ ซึ่งเห็นว่า นอกจากจะไม่สามารถแก้ไขปัญหามารุนแรงในครอบครัวลงได้แล้ว กลับยิ่งเป็นการตอกย้ำความแตกแยกและผลิตซ้ำ (Reproduction) ความรุนแรงของปัญหาให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายมุ่งคุ้มครองให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ได้ยอมรับปรับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดของตนเองขึ้นซ้ำอีก แม้ว่า

การกระทำร้ายร่างกายกันระหว่างบุคคลในครอบครัวจะเป็นคนผิดอาญา แต่การกระทำความผิดดังกล่าวก็เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความผูกพันทางสายเลือด และทางจิตใจซึ่งผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีความใกล้ชิดสนิทสนมและผูกพันกันด้วยสายใยรักทำให้ผู้ถูกระทำความรุนแรง จำต้องอดทนและใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันต่อไปในอนาคต คู่สมรสอาจมีความประสงค์ที่จะใช้ชีวิตร่วมกันต่อไป ผู้ถูกระทำความรุนแรงจึงมีความประสงค์เพียงให้ตัวผู้กระทำความรุนแรงปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปรับปรุงตัวเองเสียใหม่ว่าจะไม่ทำร้ายร่างกาย ใช้ความรุนแรง หรือก่อความรุนแรงขึ้นซ้ำอีก เป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ค่อนข้างที่จะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะฉะนั้น การใช้มาตรการทางอาญาจึงมีผลกระทบกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หากใช้มาตรการลงโทษทางอาญากับคนในครอบครัวแล้วเห็นว่า จะไม่ตรงวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ ที่ให้ใช้มาตรการให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน หรือใช้หลักความยุติธรรมทางเลือก หรือมาตรการทางเลือกอื่นๆในการคุ้มครองเหยื่อผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว

มาตรการที่ 2 ห้ามเผยแพร่ข่าวความรุนแรงในครอบครัว เว้นแต่กระทำตามกฎหมาย เรื่องภายในครอบครัว หากยังไม่แพร่กระจาย หรือเป็นข่าวออกไป ก็สามารถที่จะแก้ไข หรือฟื้นฟูใจกัน รอมชอมกันในครอบครัวได้ง่ายกว่า แต่หากกระจายข่าวออกไปตามสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ แล้ว ก็จะทำให้แก้ไขฟื้นฟูได้โดยยาก ดังนั้น การแพร่กระจายข่าวเรื่องภายในจึงต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง ดังสุภาษิตที่ว่าเกี่ยวกับการครองเรือนที่ว่า “ไฟในห้ามนำออก ไฟนอกห้ามนำเข้า” นอกจากนี้ กฎหมายยังวางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่า “เมื่อมีการแจ้งความ หรือมีการร้องทุกข์แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพเรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ในคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นมาตรการที่คุ้มครองคนในครอบครัวอย่างหนึ่ง

มาตรการที่ 3 การเผยแพร่ข่าวความรุนแรงในครอบครัว เปรียบเทียบกับต่างประเทศ สำหรับการคุ้มครองการเสนอข่าว ประเทศมาเลเซีย กำหนดไว้ในส่วนของมาตรการในการป้องกันเด็กจากการถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายได้กำหนดให้บุคคลซึ่งอยู่ในเหตุการณ์หรือพบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดโดยใช้ความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งสังกัดกระทรวงสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ ผู้แจ้งเหตุที่ได้กระทำโดยสุจริต จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับผิด เหมือนกันกับมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของไทย แต่หากการแจ้งดังกล่าว มิได้เป็นไปโดยสุจริตแล้ว ย่อมได้รับโทษทางอาญา

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าอำนาจในการบังคับบำบัดของไทยอาจจะอ่อนกว่าเมื่อเทียบกับมาเลเซียหรือออสเตรเลีย หากผู้กระทำผิดไม่ยอมความหรือไม่สมัครใจบำบัด กระบวนการดังกล่าวนี้มักจะหลุดไปสู่ทางตันได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การกำหนดฐานความผิดที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีการกำหนดฐานความผิดระดับเดียวที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมีหลายระดับ ปัญหาจึงเกิดจากกฎหมายกำหนดฐานความผิดการกระทำความรุนแรงที่ไม่ได้สัดส่วนกับอัตราโทษที่กฎหมายกำหนด เพราะการใช้ความรุนแรงจะเบา ปานกลาง หรือหนัก แต่ก็ได้รับโทษอัตราเดียว คือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในขณะที่ความรุนแรงบางกรณีเป็นการทำร้ายร่างกายสาหัส หรืออาจถึงแก่ความตาย แต่อัตราโทษยังเท่าเดิม ถือว่าไม่ได้สัดส่วนกับโทษที่ลงบางกรณีหากมีการฟ้องคดีอาญาไป แต่สามีภริยาที่ต้องการอยู่ร่วมกันต่อ ก็เป็นการนำเอากฎหมายมาเป็นโทษกับครอบครัว ซึ่งสามีภริยาจะต้องช่วยกันทำงานหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว หากใครคนใดคนหนึ่งต้องติดคุกก็จะทำให้ประสบปัญหาครอบครัวได้ เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดฐานความผิดเอาไว้ และกำหนดโทษสำหรับฐานความผิดนั้น เนื่องจากความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีรายละเอียดอ่อน มีลักษณะเฉพาะและขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนหรือสังคมต่าง ๆ ด้วย และเกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลและสิทธิในครอบครัวตามหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองเอาไว้ ส่งผลทำให้การบังคับใช้กฎหมายนี้ เกิดปัญหาตามมาเพราะการนำกฎหมายไปบังคับใช้จะต้องอาศัยการตีความโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และบุคคลในครอบครัวว่าขอบเขตของการกระทำจะต้องมีลักษณะอย่างไร แคไหน เพียงใด จึงจะเป็นเรื่องความรุนแรงในครอบครัวที่สามารถเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายนี้ได้ ทั้งในเรื่องของการดำเนินคดีในฐานความผิดนี้ กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของ ปภาวรินทร์ สามารถ (2566) ที่เสนอว่า การนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อพิจารณาพิพากษาลงโทษคนในครอบครัว ซึ่งอาจขัดกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว สถาบันครอบครัว และอาจขัดต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ แต่อย่างไรก็ตาม บางครอบครัวก็มีบริบทที่แตกต่างกันออกไป แต่กฎหมายดังกล่าวก็ต้องมีวัตถุประสงค์ปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรดาว มโนธรรมกิจ (2554) ที่เสนอว่า เจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายฉบับนี้ ประสงค์ที่จะคุ้มครองสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งมากกว่าที่จะลงโทษสมาชิกในครอบครัว อย่างเช่น ประหารชีวิต จำคุก หรืออื่น ๆ เป็นต้น และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ช่วยเมือง (2555) ที่มีมุมมองในลักษณะเดียวกันด้วยว่า การกำหนดฐานความผิดจะต้องมีความเหมาะสมเป็นธรรม ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด และมีความชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่มองว่า รัฐควรกำหนดอัตราโทษที่เหมาะสมและเป็นธรรม แม้ว่าบางกรณีถ้ากระทำความรุนแรงในครอบครัว จนสมาชิกในครอบครัวได้รับบาดเจ็บสาหัส ไปจนถึงล้มตาย ก็บัญญัติให้ชัดเจนเลยว่า ต้องดำเนินคดีอาญาต่อศาลที่มีเขตอำนาจ อันจะทำให้คดีดังกล่าวไม่ใช่คดีความรุนแรงในครอบครัวต่อไป

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความทับซ้อนของเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว การที่กฎหมายจำกัดอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ฯ ให้มีเขตอำนาจ

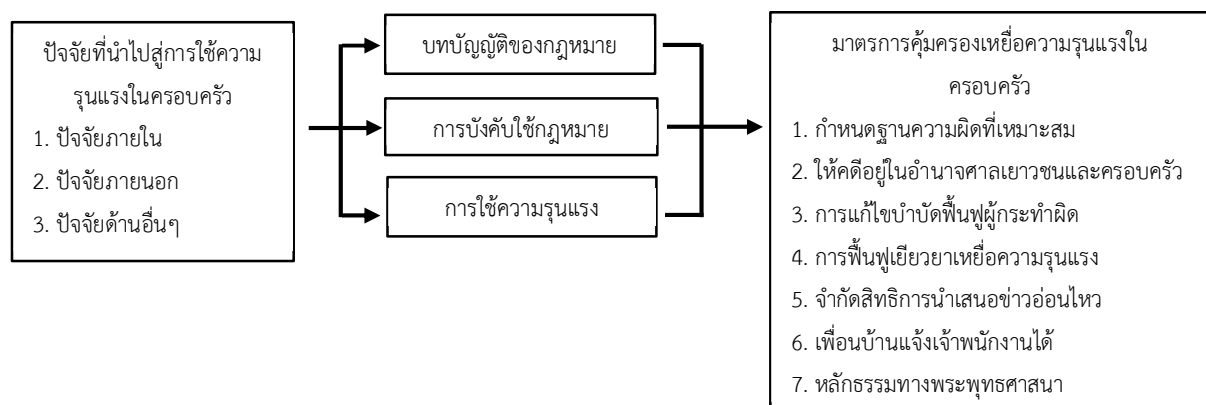
เฉพาะคดีที่ใช้ความรุนแรงที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 6,000 บาท ทั้งจำทั้งปรับเท่านั้น ส่วนการพิจารณาคดี ที่ฟ้องหลายกรรมรวมกันมากับความผิดฐานอื่น ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษได้ เคยมีคำวินิจฉัยว่า อัตราโทษในความผิดฐานกระทำความรุนแรง หรือความผิดทำร้ายร่างกาย หรือความผิดฐานอื่นที่มีสาเหตุของการกระทำมาจากการทำร้ายร่างกายทำให้เป็นอุปสรรคในการ พิจารณาคดีดังกล่าว ดังนั้น การแก้กฎหมายให้ชัดเจนและเป็นวิธีที่ทำให้ไม่ต้องมีการส่งปัญหาไปให้ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษต้องวินิจฉัยอีก เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้มากยิ่งขึ้น ควรกำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีไปเลย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาวรินทร์ สามารถ (2566) ที่มองว่า รัฐควรที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยการกำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวไปเสียทีเดียวให้จบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุภา เจริญแท้ (2555) ที่มองว่า มาตรการทางกฎหมายต่อการกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะต้องมีความชัดเจนมากขึ้น เพราะมีหลายอย่างที่มีความคลุมเครือไม่ชัดเจนในการบังคับใช้ รวมทั้งเขตอำนาจศาลด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ช่วยเมือง (2555) ที่มีมุมมองในลักษณะเดียวกันว่า ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวนั้น ควรกำหนดให้มีความชัดเจนลงไปเลย เพื่อต้องการให้มาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว สามารถดำเนินการไปได้ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการพิจารณาตัดสินคดี สอดคล้องกับงานของฐะปะนีย์ ดุพารมย์ (2549) และอโนทัย ศรีดาวเรือง (2557) ที่มองประเด็นว่า ควรที่จะให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นหลัก หรือให้เป็นอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจไปเลย ขณะที่ สมเกียรติ ลิ้มเทียมเจริญ (ม.ป.ท) มองต่างออกไปว่า เขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ฟ้องรวมมากับความผิดตามกฎหมายอื่นจะต้องฟ้องดำเนินคดีต่อศาลอื่นที่มีอำนาจ เช่น ศาลอาญา หรือศาลจังหวัด เช่น คดียาเสพติด เป็นต้น และนักนิติศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งก็มีมุมมองในแง่นี้เช่นเดียวกัน

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม และการคุ้มครองการเสนอข่าวของสื่อสารมวลชนที่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลกับผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว เห็นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ มุ่งที่จะคุ้มครองความเป็นครอบครัว หากสมาชิกในครอบครัวประสงค์ที่จะอยู่ร่วมกัน และไม่ประสงค์จะให้รัฐลงโทษทางอาญา รัฐก็ควรที่จะมีส่วนในการเข้ามาดำเนินให้เป็นไปตามกฎหมายอันเกี่ยวกับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าที่จะใช้โทษทางอาญาเสียอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานของ เบ็ญจวรรณ ทิพย์มณฑิร (2563) ที่มองว่า ประเด็นในครอบครัวเป็นเรื่องละเอียดอ่อน อ่อนไหว ถ้าใช้มาตรการทางอาญามาลงโทษสมาชิกในครอบครัวแล้ว เกรงว่าจะกลับมาคืนดีกันเหมือนเดิมได้ยาก เพราะย่อมจะมีความเจ็บใจแค้นเคืองใจต่อกัน แต่ควรที่จะใช้มาตรการในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูพฤติกรรมของคนในครอบครัว จะตรงจุดมากกว่า เพราะสามารถที่จะให้สมาชิกกลับมาคืนดีกันได้ สร้างครอบครัวให้เข้มแข็งกันไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญชลี

โชติคุต (2541) ที่มองว่าการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส ก็ควรที่จะให้มีการรอมชอมกันไป หรือให้มีการประนีประนอมกันระหว่างคู่สมรสจะดีกว่าการมุ่งร้ายต่อกัน นอกจากนี้ หากมีการเผยแพร่ข่าวการใช้ความรุนแรงออกไปก็อาจกระทบต่อความรู้สึกคนในครอบครัว และประชาชนทั่วไป เพราะถือเป็นเรื่องส่วนตัว การที่จะลงพิมพ์หรือเผยแพร่ต่อสาธารณะ จึงห้ามมิให้กระทำ แต่การคุ้มครองดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งเรื่อง หรือร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่เสียก่อน เมื่อกฎหมายมีเจตนารมย์ให้ความคุ้มครองสิทธิบุคคลในครอบครัว โดยมุ่งจะให้ครอบครัวกลับมาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กฎหมายก็ควรคุ้มครองเลย ซึ่งสอดคล้องกับปวารีรินทร์ สามารถ (2566) ให้ความเห็นว่า ควรยกเลิกเงื่อนไขดังกล่าว เพื่อให้ผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติ และห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพเรื่องราวหรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยทำให้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานนี้ และสร้างเป็นแผนภาพองค์ความรู้ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

(ที่มา: ณรงค์ เชื้อบัวเย็น, 2568)

จากแผนภาพที่ 1 การดำรงอยู่ของสมาชิกในครอบครัวมีความแตกต่างกัน เพราะบางครอบครัวก็อยู่กันอย่างเรียบร้อยเป็นปกติสุข แต่บางครอบครัวก็มีปัญหาและนำมาสู่การใช้ความรุนแรงที่กระทำต่อกันในครอบครัว เช่น ระหว่างสามี ภรรยา บุตร ธิดา หรือเป็นการใช้ความรุนแรงกระทำต่อสมาชิกในครอบครัวที่มีความอ่อนแอมากกว่า ซึ่งปัจจัยที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงนั้นมาจากหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยภายในของตัวผู้กระทำความผิด เช่น ความคิด จิตใจ ความคาดหวัง ความบีบคั้นจากแรงกดดันต่าง ๆ ปัจจัยภายนอกเช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การตกงาน ค่าครองชีพ การหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ความคาดหวังจากคนรอบข้าง เป็นต้น

ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น การขาดที่พึ่งทางใจ ขาดที่ปรึกษา แสวงหาการพึ่งพิง ยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งนำไปสู่การใช้ความรุนแรงต่อคนในครอบครัว ซึ่งเมื่อใช้ความรุนแรงไปแล้ว เข้าองค์ประกอบของกฎหมายก็ย่อมจะเป็นความผิดและมีโทษตามที่กฎหมายกำหนด แม้ว่าการบังคับใช้กฎหมายอาจจะยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก แต่อย่างน้อยกฎหมายก็ต้องกำหนดมาตรการในการคุ้มครองเหยื่อผู้ถูกระทบจากการใช้ความรุนแรง โดยมาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกใช้ความรุนแรงก็มีตั้งแต่ แยกตัวเหยื่อออกมาจากผู้ใช้ความรุนแรง นำไปอยู่ในที่ปลอดภัย ให้การเยียวยา รักษา คุ้มครองฟื้นฟูตามกฎหมาย ขณะเดียวกันก็ใช้มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษหรือนำตัวผู้ใช้ความรุนแรงไปบำบัด รักษา แก้ไขพฤติกรรมฟื้นฟูความประพฤติเสียใหม่ แม้ว่าการใช้ความรุนแรงต่อคนในครอบครัวจะเป็นเรื่องภายในครอบครัว แต่เพื่อนบ้านก็มีสิทธิที่จะให้ความช่วยเหลือได้ด้วยการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และจำกัดสิทธิในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน เพราะอาจเป็นการกระทบต่อจิตใจและความรู้สึกของคนในครอบครัวได้ ขณะเดียวกันก็สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการเยียวยาจิตใจ และความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นได้ และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับการอยู่ร่วมกันให้มีความสุข ก็คือ หลักสังคหวัตถุ 4 คือ เป็นหลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้เป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ คือ 1. ทาน การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน 2. ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะสุภาพ อ่อนหวาน จริงใจ 3. อัตถจริยา ช่วยเหลือกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน 4. สมานัตตตา ประพฤติตัวให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวดีต่อกัน ขรवासธรรม 4 ประการ คือ 1. สัจจะ ความจริงใจ มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน 2. ทมะ ฝึกตน ข่มจิต 3. ขันติ อดทน อดกลั้น ต่อสิ่งที่เราไม่พึงใจ 4. จาคะ เสียสละต่อกัน และหลักธรรม อहिंसा (Non-Violence) คือหลักธรรมแห่งการไม่เบียดเบียนตัวเอง และบุคคลอื่น

สรุปและข้อเสนอแนะ

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทบด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นมาตรการที่มีอยู่แล้วในกฎหมาย เพียงแต่การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงอาจทำให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกระทบด้วยความรุนแรงในครอบครัวลดลงน้อยลงไป ซึ่งอาจเกิดจากสภาพปัญหาหลายปัจจัยทั้งตัวบทกฎหมายเอง การบังคับใช้กฎหมาย และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ เป็นต้น จึงทำให้ต้องมีการนำเสนอมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้ความรุนแรงและผู้ถูกใช้ความรุนแรง ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การกำหนดฐานความผิดที่ไม่เหมาะสม ควรมีการแก้ไข พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทบด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 วรรคสอง ดังนี้ “ให้ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบเลือนความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดต่อร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295, 296, 297 และมาตรา 391 ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เว้นแต่ การกระทำความผิดตามมาตรา 4 เกิดจาก

การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด”

2) ปัญหาความทับซ้อนของเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ควรมีการแก้ไข มาตรา 8 วรรคสอง ดังนี้ “ในกรณีการกระทำความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดต่อร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295, 296, 297 และมาตรา 391 หรือกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดี ตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง ต่อศาล รวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่า ให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม”

3) ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม และการคุ้มครองการเสนอข่าวของสื่อสารมวลชนที่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลกับผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำความรุนแรง ในครอบครัว ควรมีการแก้ไข มาตรา 9 วรรคหนึ่ง ดังนี้ “ห้ามผู้ใดเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสารสนเทศประเภทใดโดยเจตนา อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใด หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ แก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในครอบครัวในคดี ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในแง่มุมอื่นๆ

2) ควรวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของกฎหมายฉบับนี้ในการช่วยลดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวลงไป

3) ควรวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับ นโยบายและการประเมินผลของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชน และการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

จิตฤดี วีระเวสส์. (2543). ความรุนแรงในครอบครัว. *บทบัญญัติ*. 56, 3.

ฐะปะนีย์ ดุพารมย์. (2549). มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหามารยาตในครอบครัว.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เนตรดาว มโนธรรมกิจ. (2554). *การกระทำความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนา
ราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

เบญจวรรณ ทิพย์มณฑะ. (2563). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง
ในครอบครัว พ.ศ. 2550. *สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

ปกป้อง ศรีสนิท. (2559). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. พิมพ์ครั้งที่ 1 .กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ปัญชติ โชติคุต. (2541). การใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส. *วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยวิทยาบัณฑิต.*

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปภาวรินทร์ สามารถ. (2566). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. สารนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิชญาภา เจียมแท้. (2555). ความหมายและมาตรการทางกฎหมายต่อการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. (2547). ร่างพระราชบัญญัติการจัดความรุนแรงในครอบครัว ศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกาอังกฤษ แคนาดา ออสเตรเลีย สิงคโปร์และมาเลเซีย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

วาสนา ช่วยเมือง. (2555). ปัญหาใช้มาตรการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมเกียรติ ลิ้มเทียมเจริญ. (ม.ป.ป). เขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีการกระทำ ความรุนแรงใน ครอบครัวที่ฟ้องรวมมากับความผิดตามกฎหมายอื่น. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2550). กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, (2550). พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.

กรุงเทพมหานคร.

อนันทย ศรีดาวเรือง. (2557). การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดีตามมาตรา 97 วรรคสอง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.